

Gondolatok a továbbképzésről

Dr. Nikolics Károly

A közlemény áttekintést ad a hazai továbbképzés fejlődéséről, jelen helyzetéről és gondolatokat vet fel e fontos kérdés továbbfejlesztésével kapcsolatban.

A továbbképzés témája mindig időszerű. Érdemes elgondolkodni a múlt idevágó eseményein és a jelen helyzeten – a teljességre való törekvés nélkül. És ezt követően célszerű szólni a jövő terveiről. A fejlődés ugyan folyamatosnak tekinthető, mégis áttekinthetőbb az anyag, ha ezek alapján három részre bontjuk.

1. A múlt főbb adatai

Hazánkban a gyógyszerész továbbképzés hét évtizedes múltja tekint vissza. Az 1924-ben alapított Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnököi elvárásait nagyrészt olyan céllal rendezte, hogy egy-egy terület újabb eredményeit mutassák be. A Társaság mellett – ritkábban – a Magyarországi Gyógyszerész Egyesület is szervezett néhány napos tanfolyamot. Ezeket időszerű témákat iktattak programba: pl. receptúrai, farmakognóziái tárgykörből vagy újabb jogszabályokról esett szó. A főváros mellett a Szegedi Egyetemen, ill. más vidéki városokban is sor került továbbképző előadásokra.

1939-ben megalakult a Gyógyszerész Továbbképzés Központi Bizottsága. Elnöke Széki Tibor professzor, titkára Végh Antal adjunktus volt. Működése alatt több aktuális témából szervezett tanfolyamot. A II. világháború alatt még a gyógyszerész szerepét a vegyi hadviselés során is tárgyalták.

A háború után néhány új kezdeményezéssel találkozunk. Mozsonyi Sándor professzor indítása alapján szervezték meg a Fővárosi Gyógyszerész Napokat. Ezeket elsősorban továbbképző tárgyú témák bemutatására került sor. Hasonló törekvésekkel itt-ott vidéken is találkozhattunk.

Miután a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaságot megszüntették, az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete vitte tovább az eddigi törekvéseket. Új lendületet adott a gondolatnak az V. Magyar Gyógyszerkönyv szerkesztése. A szerkesztőbizottság tagjai közül többen vidékre is kiszálltak és a Gyógyszerkönyv új szempontjait ismertették, így Schulek Elemér, Mozsonyi Sándor, Végh Antal, Kedvessy György és Karlovitz László. Elindult a „Gyógyszerész Továbbképzés” című füzetek sorozata Végh Antal professzor szerkesztésében. Hasznos ismereteket közöltek többek között a gyógyszeranalitika, -technológia, -hatástan területéről.

1957-ben indult útjára a „Gyógyszerészet” c. folyóiratunk. Fő céljának a továbbképzés gondolatát tekintette. A szerkesztők: Végh Antal, Láng Béla, Kovács László ezt a gondolatot melegen ápolták. Ez a célkitűzés azóta is érvényesül a lap szerkesztésében.

Hazánkban az ötvenes-hatvanas években elkezdődött egyes tudományterületek szakosított továbbképző intézeteinek létesítése: Orvostovábbképző-, Mérnöktovábbképző-, Mezőgazdasági Továbbképző Intézet jött létre. Ezek nagy-

részt azóta is működnek. Az Orvostovábbképző Intézet (OTKI) 1962-ben vette át a gyógyszerész továbbképzés irányítását, e célból létrehozott bizottság vezetésével. Ügyintézője Váradi Józsefné adjunktus volt. Az OTKI később Orvostovábbképző Egyetem néven működött, jelenleg a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem nevet viseli. Az OTKI keretében egyes ágazatok számára önálló klinikák, intézetek létesültek. Azon intézetek, amelyek számára nem volt épület a Szabolcs utcai telepen, a szakterület országos intézetében kaptak elhelyezést. Így jött létre 1970-ben az OTKI Gyógyszerészeti Tanszéke az Országos Gyógyszerészeti Intézetben. A tanszékvezető Bayer István, az OGYI igazgatója volt, helyettese Kovács László főosztályvezető. A szervezési kérdésekkel az OTKI Oktatási Osztálya, majd a Dékáni Hivatal foglalkozott. Az első időszak célja az „utánképzés” volt, hiszen korábbi évtizedekben végzett kollégák számára kellett újabb ismereteket nyújtani.

Itt említjük meg, hogy a szakfelügyelők, gyógyszerismertetőik számukra szükséges továbbképzésben részesültek.

2. A jelen időszak

A múlt hasznos tapasztalatai – bizonyos fokig – ma is érvényesülnek. Ide sorolhatjuk az elmúlt két évtizedet is.

Az a tény, hogy gyógyszerészek számára is kötelező időszakonként továbbképző tanfolyamon résztvenni, valamint egyes munkakörökhöz meghatározott tanfolyamok elvégzése szükséges, fejlődést jelentett a mi területünkön is.

A továbbképzés hazai fejlődését jónak tarthatjuk. Egyrészt jó együttműködés alakult ki az OTKI (HIETE) és a Gyógyszerésztudományi Karok között, valamint a Magyar Gyógyszerészeti Társasággal. Másrészt az egyetemi központok mellett több vidéki városban is kialakultak továbbképző központok. Emellett szinte minden megyében szerveztek időnként fél- vagy egésznapos továbbképzést. Pl. újabb gyógyszerek bemutatását végezték el a gyógyszerismertető munkatársak. A vidéki 1-2 hetes tanfolyamok előnye az volt, hogy a résztvevők személyes kapcsolatba kerültek, lehetőség mutatkozott szélesebb tapasztalatcserére.

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság is mindig napirenden tartotta a továbbképzés gondolatát. Konferenciái részben továbbképző jellegűek voltak. Emellett külön továbbképző napokat is szervezett – kiemelt témakörrel. Vidéki szervezetei is rendszeresen tartottak előadóületeket vendég- vagy saját előadóval. Különböző kiadványokat jelentetett meg a Társaság. Továbbképző célú „A gyógyszerészeti tudomány aktuális kérdései” című sorozat is.

A szakgyógyszerészképzés – hosszú vajúdas után – 1972-ben indult el az Országos Szakgyógyszerészképzési Bizottság vezetésével. Ez új feladatok elé állította a tovább-

képzés szervezését is. Minden szak megszerzésének előfeltétele meghatározott tanfolyamok eredményes elvégzése. Különösen erős lett az érdeklődés 1978-tól, amikor hálózati gyógyszerészek számára megnyílt a lehetőség a „gyógyszerellátási és gyógyszerügyi szervezési szak” megszerzésére.

Az elmúlt évtizedek és a jelen korszaka lehetővé tette, hogy működnek a kötelező továbbképzés különböző formái. Továbbá voltak fakultatív tanfolyamok és lehetőség mutatkozik egyéni továbbképzésre is.

3. Gondolatok a jövőről

A jövő koncepciójának kialakításához több szempontot kell figyelembe venni, részben az eddigi tapasztalatok alapján. Alkalmazkodni kell a tudomány fejlődéséhez, az egyes szakterületek igényeihez. Ugyanakkor meg kell vizsgálni a külföldi tapasztalatokat. Fel kell mérni továbbá, hogy a kollégák miként tudnak résztvenni a továbbképzés egyes formáin. Lássuk ezeket sorra és ezzel összefüggésben vizsgáljuk meg a továbbképzés szervezési kérdéseit:

3.1 A tudományos fejlődés fő záloga az *egyetemi oktatás és a posztgraduális képzés szoros kapcsolata*. Nem vitás, az egyetemen szerzett alapokra állandóan tovább kell építeni ismereteinket.

Ráképzés kell minden tudományos hivatásban. *Schulek Elemért* idézem: „Az élet szakosít”. A továbbképzés sokoldalú, széleskörű tevékenység. Csak így válhat a gyógyszerész olyan gyógyszerzakértővé, aki naprakész információt tud adni a betegeknek és az orvosoknak. Ennek érdekében ismernie kell az összefüggéseket. Ehhez széles látókör szükséges.

A szakképzés során sem elegendő egy-egy szűkebb terület beható ismerete. Itt is látni kell az összefüggéseket. Hiszen ma már egyre több határterületi tudomány alakult ki. Az elmúlt évtizedekben sokat fejlődött a gyógyszerészképzés. Az új tárgykörök ismeretét biztosítani kell a továbbképzés keretében.

3.2. Minden szakterületnek megvan a *sajátos igénye*. A legszélesebb réteg közfoglalmú ill. intézeti gyógyszerészekben dolgozik. Számukra a gyógyszeres ismerete, ami alkalmazott gyógyszerészetnek nevezhető, valamint a klinikai gyógyszerészet elsajátítása a legfontosabb. Az állandóan bővülő gyógyszerismeretéhez hozzátartozik a gyógyszer teljes útjának bemutatása, kezdve a kutatástól, a gyártáson át az engedélyezésig. A napi gyakorlat pedig többek között szervezéstudományi, számítógépes, menedzseri ismereteket is kíván.

Külön kell szólnunk az *oktató gyógyszerészekről*. Őket az egyetem külső munkatársaknak tekinti. Ezért e réteg számára állandó és egyben célzott továbbképzést kell biztosítani. A szoros kapcsolat révén válik eredményessé oktatási, nevelési tevékenységük. Sajnálatos, hogy az 1962-ben elindult oktató gyógyszerészi továbbképző tanfolyamok néhány év múlva megszűntek.

3.3. A *továbbképzés módszerei*. Változatlanul a tanfolyamok keretében rendezett előadások képezik a továbbképzés gerincét. Ezek eredményességét fokozni lehet néhány cél-

szerű megoldással. Nagy segítséget jelent az előadások vázlatának kiosztása. Lehetőséget kell biztosítani kérdések feltevésére, diszkusszió szervezésére. Fontos a demonstráció. Filmek, diapozitívok vetítését akár gyógyszergyárak, képviseltek segítségével is biztosítani lehet. Vannak témák, ahol a gyakorlati bemutatás is hasznos. Új módszerrel, új készülékkel így lehet jól megismerkedni.

Az oktatás minden szintjén fontos az *előadó személye*. Az a jól felkészült szakember, aki közel tudja hozni tárgykörét a hallgatósághoz, aki kérdés-felelet révén közvetlen légkört tud kialakítani, eredményesen végzi feladatát. A felsőoktatás és a továbbképzés hasonló ugyan, de módszerei nem teljesen azonosak.

Szólnunk kell a szakirodalomról. Továbbképző kiadványokra, a szaklapok továbbképző közleményeire folyamatosan nagy szükség van. A gyógyszerész nem mindig tudja hosszabb időre otthagyni munkahelyét. Ezért is kell számára a továbbképzést folyamatosan „hához vinni”.

Megemlíthjük végül, hogy a továbbképzés sikerét a *tanfolyam kedvező légköre* is biztosítja. Ez összetett kérdés. Hozzá tartozik a hasznos program, az emlékeztető előadás, az előadókkal, a tanfolyam szervezőkkel való kapcsolat, valamint a résztvevők személyes találkozási. Tapasztalat szerint ezen utóbbi feltételek vidéken általában jobban biztosíthatók, pl. az együttes (kollégiumi) elhelyezés, a közös étkezések során hasznos tapasztalatcsere alakul ki.

3.4. *Külföldi tapasztalatok*: A továbbképzés is igazodik az egyes országok vagy az egyes szakterületek adottságaihoz. Ha csak Közép-Európára tekintünk, több hasznos megoldást találunk.

Egyes országokban a tanfolyamokat más-más szervezet rendezi. A volt Csehszlovákiában gyógyszerész továbbképző intézet működött prágai és pozsonyi székhellyel. Gyakorló gyógyszerészek részére Ausztriában egyrészt a Gyógyszerész Kamara szervez évente 2–3 alkalommal hétvégi tanfolyamokat egy-egy kiemelt témakörből. Az Osztrák Gyógyszerészeti Társaság tudományos konferenciái is nagyrészt továbbképző jellegűek. Németországban az ABDA, a gyógyszerészeti csúciszerv irányítja a tanfolyamokat. Továbbá az A. P. V. rövidítésű, mainz-i székhelyű szervezet fő célja a továbbképzés. Főleg gyógyszertechnológiai, gyógyszerismeretű tárgyu tanfolyamokat rendez, évente 15–20 alkalommal. Két közép-európai nemzetközi tanfolyamot rendeznek évente Davos-ban, valamint Meranban. Ezek 3 naposak. Egy-egy fő témakör többoldalú megvilágítása szerepel, gyakorlati foglalkozások kiegészítésével. Az előadók a résztvevő országok (Németország, Ausztria, Svájc) oktatói sorából kerülnek ki. A tanfolyamokról írt beszámoló is mindig kiemeli a néhány napos személyes találkozás előnyös voltát. A tanfolyamok díját a résztvevők fizetik. Ezek általában az adóból levonhatók.

4. Záró gondolatok

Az időszéri témához fűztem gondolatokat, mivel e feladattal sokáig foglalkoztam. A továbbképzés – mint láttuk – egyrészt *közügy*, másrészt *sokrétű feladat*. Ezért e cél érdekében széleskörű együttműködés szükséges. Az eddigi irányító szervek: a HÍETE Gyógyszerészeti Tanszéke, a Gyógyszerésztudományi Karok, a Magyar Gyógyszerésze-

ti Társaság mellett szükség van a *Magyar Gyógyszerész Kamara* közreműködésére is, főleg szervezési kérdésekben. Célszerű fenntartani és fejleszteni a vidéki továbbképző centrumokat is. Ez nemcsak a könnyebb megközelítés szempontjából fontos, hanem többek között itt bővebb szakirodalom is rendelkezésre áll. A továbbképzés igényei időnként változnak. Ezekhez mindig rugalmasan kell alkal-

mazkodni. A továbbképző szakirodalom megjelentetése terén is összefogásra van szükség. Ehhez nemcsak téma, szerző, hanem anyagi fedezet is szükséges. A továbbképzés felelősségteljes feladatát folyamatosan fejleszteni kell.

K. Nikolics: *Thoughts about postgraduate education*

(Szerző címe: Sopron, Kis János u. 1. – 9400)

Magyarország egyik legsikeresebb gyógyszergyára, amely jelentős nemzetközi és hazai piaci részesedéssel is bír, a

CHINOIN

megfelelő szakmai biztonsággal és jó kommunikációs kultúrával rendelkező

termékmenedzsereket

keres.

Feladata: ♦ magyarországi marketing és promóciós stratégia kidolgozása és megvalósítása a vállalat cardiovascularis és osteoporosis termékcsoportjaira.

Ajánlatunk: ♦ izgalmas szakmai munka,
♦ gépkocsi,
♦ vonzó jövedelem.

Elvárásaink: ♦ belgyógyász, illetve kardiológus szakorvosi vagy gyógyszerészi diploma,
♦ marketing és közgazdasági ismeretek,
♦ felhasználói szintű számítástechnikai ismeret,
♦ tárgyalási szintű angol nyelvtudás,
♦ B kategóriás gépjárművezetői engedély.

Olyan jelentkezőket várunk, akik otthonosan mozognak a gyógyszeripar, valamint a marketing tevékenység területén, vonzóknak találják az önállóságot és a kreativitást igénylő feladatokat.

Szakmai (termékmenedzseri, orvoslátogatói) gyakorlattal rendelkezők előnyt élveznek.

Várjuk fényképes önéletrajzát az alábbi címre:

Személyügyi igazgatóság, Szent Berta – Telefon/fax: (36-1) 169-4899

CHINOIN Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyára Rt. 1045 Budapest, Tó u. 1-5.